

KAYNAK

BALIKESİR HALKEVİ

İÇİNDEKİLER

<i>İkinci İnönü Zaferi</i>	<i>Eminittin Çeliköz</i>
<i>Osmanlı Türklerinin Rumeli Geçişi</i>	<i>Ekrem Çavuldur</i>
<i>Cihanı Başıma Dar Etti (Şiir)</i>	<i>Fatma Kâmile</i>
<i>Karasi oğlu İmir vakfı</i>	<i>K. Kâni Akpınarlı</i>
<i>Hayat (Şiir)</i>	<i>İsmail Karan</i>
<i>Zafer iki perdelik millî facia</i>	<i>Suat Canvaner</i>

CİLT
8

Sayı: 99

19 - Nisan - 1941

Evimizin Neşrettiği

KİTAPLAR

- 1) — Halkevimizin sekiz aylık çalışması
- 2) — Köy kitabı
- 3) — Öz Türkçe adlar.
- 4) — Çepniler,
- 5) — Halk inanmaları,
- 6) — Özel görenek ve inanmalar,
- 7) — Atalar Sözü
- 8) — Bağcılık,
- 9) — Verem,
- 10) — Yusuf Fakih,
- 11) — Yurdum için,
- 12) — Balıkesir Coğrafyası,
- 13) — Konferanslar
- 14) — 17,18 inci asırlarda Balıkesir şehir hayatı,
- 16) — Köylü Ormandan nasıl faydalanır,
- 17) — 19 Mayıs,
- 18) — Yağcılar ve Savaş-tepe mânileri.
- 19) — Öz Ses ve Zevk kaynaklarımız.
- 20) — Balıkesir ve civarında Yürük ve Türkmenler
- 22) — Türkiyede Su ve Ağaç meselesi
- 23) — Uygurlar ve Uygur Medeniyeti

İYESİ
T. F. SİLAY

KAYNAK

Yayın Direktörü
ABDİ
Ağabeyoğlu

BALIKESİR HALKEVİ

SAYI: 99

19 - 4 - 1941

YIL: 9

İkinci İnönü Zaferi

Bu Hitabe İkinci İnönü zaferinin yıl dönümü münasebetile şehrimiz Lisesi Türkçe muallimlerinden Eminiddin Çeliköz tarafından halkevimizde söylemiştir.

Güzel Balıkesir'in Değerli Halkı,
Bu gün şerefli bir günün yıl dönümüdür: İkinci İnönü zaferinin .. Türk tarihine altın sayfeler kaydettiği, bütün dünyanın hayretler içinde kaldığı günün yıl dönümü .. Mücadele ve mücadelede günlerimizin, İstiklâl savaşımızın bu değerli ve verimli günü, ikinci inönü zaferinin daha iyi kavramış olmak için bu günden biraz geriye dönmek ve hatıralarınızı tazelemek zorundayım Sevgili dinleyicilerim müsaadelerinizi dilerim.

920 nin ikinci kânun sonları Kütahyada memleket için, İstiklâl için, kurtulum hamleleri hazırlıkları için çarpan kalplere, didinen erlere ağ dokunuyor mezar kazılıyordu. Bir çok meddû cezirlerden sonra nihayet patladı. Çerkes Edhem güzel yurdumuzda- Sevr muahedesi tatbik etmek vazifesini yüklenmiş olan düşman kuvvetleriyle anlaştı, Bursa'dan onlar Eflonlarla kazancıları aştı, ahı dağıtı, ağları İnönü'ne dayandı. Kütahyada ve civarından Edhem ve kardeşleri kötü

ve hain bir emelle kuvvetlerini harekete geçirdiler. Güya, Büyük millet meclisine gönüllü olmuşlardı. Onu elleyip küllüyecek (Benim biricik âmir ve kumandan) diye Türke karalar bağlatacaklardı. Kurduğu tuzağa kendi düştü. Bir şahin hışım ve savletile tepeden inen İ s m e t , bu günkü milli şefimiz ve cumhur reisimiz İnönü onun kumanda ettiği kahramanlar, yangını olduğu yerde bastırıyorlar, Takiplerine küçük bir suvarî müfrezesi kâfi geldi.

Sayın kardeşlerim; İçimizden baş kaldıran yılanın başını ezenler istikametlerini çevirerek bir şimşek gibi İnönü'de çaktı. Bu anî çakış düşmanı biribirine kattı Yaman bir hücum, imanlı bir pala sallayış Türkü o meydana sahip kıldı. Bilmem kaçınıcı salıp ordusu, gene bilmem kaçınıcı olarak burada, İnönü'de kendisini Türk kayasına çarpa çarpa eğildi. Sallandı. Darma dağın döndü ve kaçtı Eski mevzilerini, kazancı bayırlarını zor tuttu. Bu kadar büyük iş için 12 gün bile çok geldi. Bu tecrübe, istiklâl

savaşı satırının bir meylanda müstevlilerin başında muntazam olarak ilk parlayışı ve işleyişidi. Bu kazanç, imanı arttırdı. Kurtulum emellerini kökleştirdi. Millî idealin ne ile elde edileceğini görmeyen gözlerde tebarüz ettirdi. Hedef belirdi: «G ö z, K e z, A r p a c ı k» edip titremeden tetiği çeken parmağın hakkı muvaffakiyet olacaktı. Düşman bu sillerin acısını tez elden çıkarmaya baş vurmağı akıllıca bir hareket saydı. Kanlarını akıta akıta yaralarını berelerini pansuman ede ede ateşli bir hazırlığa girişti. Delice çalıştı. Zamanının harikalarını topladı. Nakliye vasıtalarının son tekemmülâtını, ordu gerisine yığdı. Oradan buradan fırkalar, Trakya'dan ordular getirdi kazancı bayırları gerisine. Ulu dağ eteklerine yerleşti. Dayıları da Büyük millet meclisiyle anlaşmak, sulh çareleri bulmak teşebbüslerine giriştiler. Delegelerimiz bile konferansın kurulacağı memleke gitmiş bulundular. Bir taraftan böyle öbür taraftanda müstevlilerin zaferini görmek, Türkü mezerına gömmek töreninde bulunmak, şerefli işi de kaçırmamak için cihan harbinin galipleri devletler sefirler ide müşahid sıfatile Bursaya geldiler. Onlar da ordu ile yürüyeceklerdi.

Aziz hemşehrilerim. Hatıralarınızı yoklarsanız işgal altında bu hazırlıkların nasıl yapıldığını hayalinizdde canlanmış bulursunuz. Ben o zaman Yenicede (Yani Adırnas) idim. Buralardan

böyle malûmat topluyor, millî ordumuzun garp cephesini ikaz eder raporlar yazıyordum. İşgal orduları nakil vasıtaları bol çok boldu. Bol demekte bir işmi. Bol, kelimenin bütün manasile bol... İşarete âmâde.. Buna rağmen korku dağları bekliyor: «Lâkin katar katar develerde bulundurulmalı» fikirleri meydan aldı. İhtiyatî hazırlık bir kat daha arttırıldı. Harp malzemesi hadden efzun, istenildiğinden ala, Erzak dünyalar kadar. Plânlar hazırlandı. Emirler mahrem bildirildi. İşaret bekleniyordu. Onlarca zafer muhakkaktı. Telsiz telgraf cihazı radyo o zaman bu günkü kadar yaygın değildi. Çok kıymetli tutuluyordu. Bütün külfetlerine rağmen en ileride o götürülmek isteniyordu. Çünkü o bütün cihana, bu mukaddes hücumu, ziyade tantanalı olacak zaferi ve Türkün yok edildiğini bildirecekti. Her şeyden ziyade onun için bu telsize saygı çoktu. Nazarlar ona isabet edince başlar eğiliyor, kalpler çarpıyor, dini bir huşû ve huzû ile çarpıyordu.

Sayın yurddaşlarım.

1921 yılının 23 mart sabahı alaca karanlığındayız. Tan yeri ağarmak üzere. Düşman mevzilerinden, kazancı sırtlarından göğe doğru bir ateş yükseldi. Söndü. Düştü. Kıyametler koptu. Düşman bekledikleri mes'ud güne erişmek için yerden mantar gibi bitiyor. Tüfeğini doğrultarak ileri atılıyor ve koşuyorlardı. Tayyareler, toplarda durma-

dan işliyordu. Bir avuç Türk bu saldırışı karşılıyor, idare ediyor, fakat yavaş yavaş çekiliyordu. Ahi dağının yüksek tepesinden bu yeni saldırışı gülerek seyreden İsmet, koca Türk'ün tarihine bir şan daha kaydettireceği itminanı ile dolup boşalıyor, emirler veriyor, en ufak bir hareketi gözlerinden kaçır-mamağa çalışıyordu. Türkiye büyük millet meclisi ordusu kucağını açtı. Kollarını İnönü kayalarına uzattı. Gerindi, göğüs kabarttı. Kendi toprağında kendini boğmak isteyen bu bedbahtlara son bir müsafirperverlik göstermeğe hazırlandı.

Her şey yolunda.. Mehmed heyecanda. Kumandan heyecanda.. Hemen bütün silâhlar hedefe çevrildi. Bütün parmaklar tetiklerde.. Ordu bir tek kalp gibi çarpmakta.. Nihayet düşman, Türk millî kuvvetlerine Türk beklediği müsafirine kavuştu: Patırdı arttı. Salıp ordusu çok tanıdığı bu yerde cabaladı.

Saldırdı, geriledi, atıldı. Hız aldı gene atıldı 8 gün ve gece şeytanî hareketler cehennemî ateşler yarattı. Kayalar parçalandı. Türkün kafasına bir şey olmadı. Ağaçlar tepeler devrildi. Türk dimdik ayakta durdu. Boy gösterdi. Habre çakmak çaldı. Çukurlar doldu. İnsan kanından yer yer derecikler hasıl oldu. Türkün eli ve kalbi işledi. Tabiat oralarda değişti.

Tanınmaz bir hâl aldı. Çehresinden, benliğinden, varlığından zerre kaybetmedi. O yalnız atlıyor, sadece işliyordu. Gözler hedeflerde, parmağını tetiklerde yalnız işliyordu. O, yalnız yerinde

saldırıları kırıp döküyor, ileride önünde et ve kemikten istihkâmlar örüyordu. 30 mart gününe kadar şiddetli muharebeler oldu. Her şeye rağmen vaziyet düşman lehine gözükiyordu. 31 mart 1921 sabahıydı. Artık sıra Mehmedçığın idi İsmet paşa bağırdı: — Hep birden, mukabil taarruz, ileri, arş, bu emir büyük bir velvele doğurdu. Geniş bir zelzele yarattı. Yer gök birbirine karıştı. Cehennemler İnönü meydanına fırlamıştı. Boğuşma bütün gün güneşin altında gecede karanlık fakat kızıl ateş ve kan içinde devam etti. Mart 31 ini henüz bitirmemişti. İleriden bir sada yükseldi: Kaçıyorlar hayavrularım. Cephe çalkalandı. Neşeli cümleler etrafa dolaştı: — Hey koca Türk, artır savletini Düşman kaçıyor. Allah Allah, Dar bre kâfir, nereye. Bu toprakta sade kanın değil, leşin de kalacak.. Şsvk artmıştı. Türk, artık coşmuştu. Kovalama pek şiddetli oldu. 1921 in 31 martı ile 1 Nisan 1921 arası tarihe yeni bir salıp ordusu hezimetini daha Türkün elile yazmıştı.

İstiklâl savaşımızın — Aziz kardeşlerim — İnönünde bu ikinci darbeyi Türkün kurtuluş emellerini imzalamıştır. Bunun ehemmiyet ve kudretini, değerini ebedî şefimiz Mustafa Kemâl o zaman büyük millet meclisi reisi imzası ile ve 1 / Nisan / 1921 tarihle İnönü muharebe meydanlarında Metris tepede garp cephesi kumandanı ve erkânı harbiyei umumiye reisi İsmet paşa hitaben çektiği telgraftan lâayikile anlayabiliriz. Aynen okuyorum: Bütün tarihi alemde sizin İnönü

meydan muharebelerinde derhute ettiğiniz vazife kadar ağır bir vazife derhute etmiş kumandanlar enderdir. Memleketimizin istiklâl ve hayatı, dahiyane idareniz altında şerefle vazifelerini gören kumandan ve silâh arkadaşlarını- zın kalp ve hamiyetine büyük emniyetle istinad ediyordu. Siz orada yalnız düşmanı değil millet- in makûs taliini de y e n d i z. İstilâ altında ki bedbaht toprak- larımızla beraber bütün vatan bu gûa müntehalarına kadar zaferimizi tes'îd ediyor. Düşmanın hırs istilâsı azmi veçhinizin yalçın kayalarına başını çarparak hurdehaş oldu. Namınızı tarihin bütün mefahirine kaydeden ve bütün milleti hakkınızda minnet ve şükranla sevk eden büyük gaza ve zaferinizi t e b r i k ederken üstünde oturduğunuz tepenin size binlerce düşman ölüleriyle dolu bir meydan seyrettirdiği kadar milletimiz ve kendiniz için şaşıaai itila dolu bir istikbalede nazar ve hakim olduğunu söylemek isterim.

Ebedi Şefin teğirafına o zaman garp cephesi kumandanı İsmet İnönünün verdiği cevabı da ay nen okuyayım ki ruhların büyük lûğü, savletin kudreti anlaşılın.

Zulüm ve istibdat dünyasının en zalimine hücumlarına karşı yalnız ve şaşkın kalan milletimizin maddi ve manevi bütün kabiliyeti vukufu sinesinde ki ateşden toplayan ve harekete getiren büyük m i l l e t meclisinin reisi Mutafa Kemâl paşa, kahraman askerlerimiz, zabitlerimiz ve askerlerimizle avcı hatlarında omuz omuza vuruşan fırka ve kolordu kumandanları namına

takdirat ve tebrikâtınıza kemali fahrile arzı şükran ederim.

Aziz hemşehrilerim Bu günleri hatırlamak denizden bir damla alarak 1/Nisan/1921 in mücadele tarihimizdeki ehemmiyeti getir- mek yaşadığımız mes'ud günleri o anların doğurduğunu belirtmek vazifelerimizi ihtar etmesi itibarile çok mühimdir. Böyle değerli ve kıymetli günün mahiyetini belirt- mek için beni vazifelendirdiğinden halkevimiz idare hey'etine teşekkürü borç bilirim. Hepimize, geçliğe tevdi edilmiş bir çok vazifeler var. Onlar, bu gibi hatıra ve menakip ile tazelen- dikçe filizlenir. Ciddet mefahri mizin en canlı sahifelerini teşkil eden bu gün İnönü zaferinin amillerine, dâhilerine borçlu ol-duğumuz minnet ve şükranları huzurunuzda yapmış olmakla derin bir haz ve zevk duymak- tayım. O günlerin şehitlerine de fatihalar ithaf suretile hazlarımı- zı katmerleştirmeliyiz. O günler Cumhuriyeti yaratmıştır. Lozan yolunu açmıştır. "Cumhuriyet ilmen, fikren, fennen, bedenlen kuvvetli ve yüksek muhafızlar ister. İşte ben, bu mefkûrenin meftunuyum.

El birliği çalışmak, terakki aşkı ... Her Türkün, her Türk gencinin mabedi, mabudu olmalıdır.

İşte benim, herkesden, bu günleri yad etmekle pek haklı olarak, beklediğimi ruh ve ateş!

İnönü zaferinin yaratıcısı cumhur rejsimiz İsmete, milletin yegâne ismeti, milli şefimiz İsmet İnönüne huzurunuzda muhabetle, saygıyla eğilirim. Sonsuz saygı- larımı sunarım.

Eminittin Çeliköz

Tarih Tedkikleri

Osmanlı Türklerinin Rumeli Geçışı

Yazan: Ekrem Çavuldur

— III —

(Baş tarafı 97, 98 nci sayıda)

1320 yılından 1355 tarihine kadar mubalağlı bir surette Bizans vekayiiini yzmış olan Jan Kan- teközen [1] kudretli bir siyaset adamı ve cesur bir kumandan idi. Buna rağmen Aydın oğlu gazi Umurbeyi kandırıp kendi lehine kullandığı gibi Orhan gaziyi, damadı o l d u ğ u halde emellerinin husulü için istihdama muaffak olamadı.

Buda tabii görülen ahvaldendi; hernekadar bu iki Türk kahramanı gaza ve cihatları ile tarihte yer tutmuşlar isede bir birleriyle mukayese edildikleri takdirde Umur paşanın netice itibarile Akdeniz adaları ve rumelinin bu denize sahil olan kısımlarında yaptığı akınlar dolayısıyla elde ettiği muaffakiyetler, hükûmdarı bulunduğu hükûmeti payıdar ede cek bir unsur teşkil etmemiştir.

Nihayet gazi Umur bey, İslâm müellif ve müverihlerince evliya-

ullah mertebesinde gaziler serveri, [2] garp ve Hristiyan müverrih ve müelliflerince de deniz haydud u [3] olarak sıfatlandırılmış! Bir Türk kahramanıdır.

Orhanâ gelince: O babası Osman ile büyük kardeşi Alâüddinin kurdukları esaslar üzerinde kahaamanca yürüyen ve günden güne marmara havzası na hakimiyetle müstakbelde Asya Avrupaya ve Afrikaya kök salan büyük bir Türk imparatorluğunun temel taşlarını takviye eden ve daha o zaman ihtiyar Üdin [4] ve şücaüddünya veddin [5]

[2] Düsturnamei Enveri medhali sahife: 100

[3] Hamer tarihi kitap: 2, sahife: 64

[4] İbni Batute cilt: 1, sahife: 341 Şerif Paşa tercümesi

[5] Bursa Valisi Celâleddin Ârif Paşa merhumun kale içersinde bulu- narak Hisar (Şahadet) camiinin tamiri esnasında yan kapularından biri üze- rine koydurduğu 738 tarihli kitabede Orhan için « Sultanülguzat gazi bi- nilgazi şücaüddünya veddin. Elâfak behadürü zaman » denilmektedir.

[1] Hayrullah tarihi kitap: 3, sa- hife: 50 - 51. Hamer, 758 - 1357 Va- kayiinde de Kantaközen Vakayiname- sinden nakliyatla bulunmaktadır. (Ki- tap: 4, sahife: 68 - 169, Haşiye: 4, 1)

lakabları ile anılan ve Anadolu Türkmen beylerinin en büyüğü sayılan bir hükümdardı.

Umur bey, havzai memalikinde ki İzmir'i ele geçirdiği halde muhafaza edememiş Kara ve deniz akınlarına olan şedid meydanı üzerine ikinci muhasarası esnasında Saruhan beyin teklifine kapılarak muhasarayı terk ile Rumeli akını yapmıştı. [6]

Orhan bey ise aldığı yeri bir daha elden çıkarmamak için Bizans arazisinde adım adım ilerliyor; Bizantiyonu çevirmeğe, marmara denizini kuşadan memleketleri çepçevre memaliki havzasına almağa çalışıyordu.

Umurbeye nazaran yaşını başını almış olan Orhan kayınpederi Kanteközen ile bacanağı yani Palaoluğ arasındaki münafaret ve zıddiyetten istifade etmesini pek güzel biliyordu. Kâh bacanağını, kâhda kayın babasını okşuyarak vakit kazanıyor; bazan onların muvafakatine Bizansların Türklerden ziyade düşmanı olan Bulgar ve Sırlara karşı imparatorluğu müdafaa için, bazı defa da habersizce Bizans ülkesine (Rumelideki) akınlar icra ederek Rumeliye bir daha dönmemek üzere geçmek pîlânını hazırlamakta maharet gösteriyordu.

[6] Düsturnamei Enveri Metin sahife: 66

* *

Orhanın muslıhane bir surette Karasi elini işgal etmesi, Rumeni işgal için bir üssülhareke ittihazı maksadından ileri gelmişti. Karasi vilâyetine tayin etmiş olduğu büyük oğlu Süleyman Paşaya bu işi başarabilmesi için vâsi salâhiyetinde vermişti.

Esasen Karasi Bey ve oğullarının hakim olamadıkları Çanak-kale boğazı Marmara methalinin Anadolu sahillerine Karasi ve Osmanlı donanması iştirak ettiği halde Süleyman Paşa da hakim olamamıştı. [7]

Trova denilen bu havalide Biga gibi metin kalelere tahassun eden hristiyanlara Venedik donanması yardımıda bulunuyordu. Bu hali gören Orhan aynı zamanda Kanteközene karşı yani palaoluğun müttefiki bulunan Cinevizlilerle beraber olup Venediklere karşı muharebeye girişiyordu.

Bunun neticesi olarak her iki

[7] 731 (H) — 1330 (M) tarihinde Orhanın İzmir'i kat'i surette feth için muhasara ettiği sırada Bizans imparatoru tarafından yapılacak yardım hareketini Maltepede karşılayarak yaptığı muharebede (Mizili) Sivastopolosun üç yüz muhariple imparatora yardıma gelüp boyunun ölçüsünü alması, bu tahminin yerinde olduğunu gösterir. (Hamer, kitap: 3, sahife: 127)

damat, Venediklilerle müttefik, kayınpederleri Kanteközen aleyhine açıktan açığa husumet göstermeğe başladılar. [8]

Buraya kadar olan vekayii eski Osmanlı tarihlerinde göremiyoruz; kat'i geçişe kadar Rumenliye vaki Türk geçişlerini hiç birinden bahsetmeyen eski Türk müverrihleri, Osmanlı Türklerinin, bizzat imparator tarafından sevk ve idare edilen Bizans ordusuyla yaptıkları her birinde galip geldikleri kara muharebelerinden de bahsetmemektedirler.

Millî müverrihlerin bu sükûtu meşhur Osmanlı müverrihi Fon Hamerin dediği gibi Bizans müverrihlerinin mubalâğalı bir surette naklettikleri bu kabil vekaya pek az ehemmiyet atfettikleri için nakline tenezül eyle mediklerinden ve o zamana kadar yapılan geçişlerin katiyet ifade eylememesi dolayısıyla zikre şayan görmediklerinden ileri gelse gerek. [9]

Enveri tarafından bir takım tarihi vakalar ileri sürülmek suretile manzum olarak 869 tarihinde yazılmış — Sadrazam Mahmut paşanın methiyesi olan düsturnamei Enveri, Aydın oğlu

[8] Hamer tarihi, kitap: 4, sahife: 163

[9] Hamer tarihi, kitap: 3, sahife: 129 ve kitap: 4, sahife: 163

umurbeyin rumeli geçişlerini bizans müverrihleri gibi nakleylediği halde eserinde Osmanlı türklerinin yalnız kat'i geçişinden bahsetmektedir.

Bizans vakanevislerine göre Türkler, ondokuz defa rumeliye geçişte bulunmuşlardır. Bunlardan birincisi Selçuk türkleri, ikincisi Aydın elinden hareket eden Küçük Asya türkleri? Beşincisi karesi türkleri, altıncısı Karasi donanması ve Orhanın askerleri, Sekizincisi umurbey (Aydın oğlu) kumandasındaki Aydın eli türkleri, onbirincisi Karasi ağılu yahşibey Kumandasında saruhan eli türkleri? Oniki' Onüç ve Ondördüncüleri umur kumandasında Aydın eli ve kısmen Saruhan eli türkleri tarafından yapılmış; mütebaki sekiz geçişte sırf Osmanlı türklerinin azmîle vukua gelmiştir. [10]

Bu tasrihe göre Von Hammer tarafından on dokuz Türk geçişinden on altısının Osmanlı Türklerince yapıldığını ileri sürmesi, birinci, ikinci ve sekiziinci geçişlerden gayri geçişlerde Osmanlı Türklerinin asker veya donanma terfiki suretile iştirak

[10] Hamer tarihi, kitap: 4 sahife: 145 - 168

kine kanat hasıl etmesinden ne-
şet eylediğini göstermektedir.

Osmanlı Türklerinin bir daka
dönmemek üzere rumeliye geçiş-
leri tarihinde de müverrihler
arasında ihtilâf vardır. Bu tarihi
Osmanlı müverrihleri ekseriyetle
758 hicret sensi olarak zikeder-
ler.

Eski osmanlı müverrihlerinden
Dokas ve Kalkandilin rivayetle-
rine uyan Hayrullah efendi ise
bu geçişin tarihini 754 hicret yılı
safer ayını yedisî olarak göster-
mektedir. [11]

«Herbiri diğerinin yazdığı ve-
kayî muhakeme etmiyerek yal-
nız gördüğünü ve işittiğini yaz-
dıklarından bir takım eracif ve
ekâzîp ve hatta vekayî sshifenin
içine karı mış olmakla bir tari-
hin mütalâasından tamamiye mak-
sat hasıl olmaz Hamiyeti milliye
ve namusu diniyemi ırza ile be-
raber kendisinin Avrupalıların
efkârı taassubiyesini tahrik ve
teşvik için ilhak ve ilâve eylediği
fıkaratı zâidesi tarh ve ihraç
olunduğu halde devleti aliye ah-
valine Hamer'in tarihinden alâ
tarih olmadığını dahi tasdik ve
kabul eder idin.» [12]

[11] Hayrullah efendi, Osmanlı
geçişini altıncı defa olarak kaydeder
ve katî geçiş tarihini de 754 senesi
Saferinin yedisini gösterir.

[12] Hayrullah efendi, tarihini Sul-

Hayrullah efendinin takdîrkârı
olan Hamer de bu tarihi. Aşık
paşa zade başta olduğu halde
Osmanlı müverrihlerinin ekseri-
yetle ileri sürdükleri 758 hicret
tarihini, Bizans müverrihlerine
nazaran 1356 olarak kabul et-
mektedir.

tan Mecit zamanında yazmıştır. Bu de-
virde Osmanlı İmparatorluğu merkezin-
de mahdut rical arasındakılâp lüzü-
mu hisleri uyanmıştı. Avrupada ilk do-
ğan Fransız Cumhuriyetinin tepele-
nerek yerine Krallık ve İmparatorluk-
lar kurulduğu bu hengâmda Şurayi
Askerî Reisi Hüseyin Paşa, fikrine
uyanlarla birlikte Cumhuriyet ilânına
bile teşebbüs etmişti.

İş başında bulunanlar bu teşeb-
büsü bastırarak yalnız teceddüt ve
islahat ile iktifa edip Padişahlığı mu-
hafaza eylemişlerdi. Bu eskilik içinde
doğan yeniliğin tesiri altında kalan
(Encümeni Danış riyaseti saniyesile
Şerefraz Ecellie Ricali Devleti Aliye-
den) Müverrih Hayrullah efendi de
eski Osmanlı müverrihlerine yükleni-
yor! Onları muhakemesizliklerle itham
ediyor!

İndi muhakemelerin menkulâtı ta-
rihiyeyi tahrifte en büyük saik ola-
cağını kale almıyor! Bulunduğu asır-
da mehezle tahlillere müsteniden
tarih yazılmasına yeni başlandığı Ha-
mer tarihini taktir eylediği halde ta-
rihini yazmakta bu kıymetli Osmanlı
müverrihinin tuttuğu yolda gitmekte
gaflet gösteren Efendi Hazretleri, gö-
züne taktığı asrının gözlülerile dört
asır evvel tarih yazan Osmanlı Mü-
verrihlerine « bir takım eracif ve
ekâzîp » isnadından kendini alamıyor.
Maalesef bu hale Meşrutiyet ve Cum-
huriyet inkılâbından sonra da şahidiz.

Cihanı Başıma Dar Etti

Memleketimizin değerli şairlelerinden rahmetli Fat-
ma Kâmile'nin güzel bir şiirini aşağıya koyuyoruz:

Cihanı başıma dar etti
Ah bu evlât ayrılığı
İşimi ah-ü zar etti
Ah bu evlât ayrılığı

Didemi giryan eyledi
Sinemi püryan eyledi
Kalbimi viran eyledi
Ah bu evlât ayrılığı

İstemem bağ-ü gülzarı
Çekeyim ah ile zârı
Görmedim görmeyim gayri
Ne güç evlât ayrılığı

Aldılar elimden kuzumu
Göstermediler yüzünü
Bir dahi görmedim izini
Ne güç böyle ayrılığı

Gözümünden uykular kaçdı
Narı hasret başdan aşdı
Kalbime yâreler açdı
Ah bu evlât ayrılığı

Gönlümün ateşi sönmez
Gözlerimin yaşı dinmez
Başına gelmeyen bilmez
Ne güç evlât ayrılığı

Görmez isem duramazdım
Görsem bakıp doyamazdım
Sanırım dayanamazdım
Ne güç evlât ayrılığı

Bu destanım okuyanlar
Okuyub halime Vâkıf olanlar
Ruhuma fatiha ihsan kılalar
Ne güç evlât ayrılığı,

Fatma Kâmile

KARASI OGLU İMİR VAKFI

K. Kâni Akpınarlı

— II —

(97 nci sayıdan mabat)

Görülüyor ki, yukarıda kısaca gözden geçirdiğimiz menbalarda Karesi beyin İmir isminde bir oğlu olmadığı anlaşılmaktadır. Bu suretle, İmir beyin doğrudan doğruya Karesi beyin oğlu olmadığına söy iyerek, Karesi'nin bir kaç batında torunlarından olduğunu kabul edebiliriz. Çünkü İmir beyin hangi yıllarda ber hayat olduğunu tesbit edecek vesâike malik olduğumuzdan bu zatın ancak bu suretle torun olması ihtimali hatıra yalan geliyor. Bu ciheti böylece tesbit ettikten sonra şimdi İmir beyin evkafına dair vesikalara geçebiliriz.

Sicillerdeki kayıtlara göre, İmir bey evkafına aid tescil, mahkeme kararları ve aharden mezkûr evkaf mütevellik işlerinde yapılan müdahaleler sebebiyle merkezden gönderilen ferman ve beratların zabıt işleri 1000 hicrî tarihinden itibaren başlamaktadır. Daha eski kayıtlara tesadüf edilemediğinden vakfın hangi yılda tanzim edildiğine dair kat'i bir şey söylenemez.

Vesâike nazaran İmir beyin, merkeze bağlı okuf köyünde iki değirmeni ile bir zavivesi açık türbe ve mer'a şeklinde kullanılmakta olan birde çiftlik yeri olduğu sicillerde kayıtlıdır. İmir bey evkafı tevliyet işlerin-

de zaman zaman oldukça çetin safhalar geçirmiş ve merkezden bir hayli ferman ve berat, Balıkesir mahkemesi de bir çok kararlar vermek mecburiyetinde kalmıştır. Bunlardan bir kısmını hulâsa halinde aşağıya derç ediyoruz:

I — 1081 tarihli bir vesikaya göre, Karesi oğlu İmir beyin Okuf köyünde bina eylediği zaviyede yevmî beş akçe vazife ile evlâdiyet ve meşrutiyet üzere zaviyedarı ve mütevellisi olan şeyh Hüseyin vefat etmiş ve bunun yerine batnı evvelde Hacı Hamza oğlu Eyyub'un zaviyedar ve mütevellisi olduğu, yazılıdır.

II — 1094 senesinin recebin ibtidasında merkezden gönderilen fermanla Karesi oğlu İmir bey vakfının mütevellisi iken vefat eden Hüseyin'in yerine oğlu Mustafa'nın müteveli nasb ve tayin olduğu, evvelce müdahalede bulunan Eyup'un kat'iye karışmaması, emrolunmaktadır.

III — 20 Ramazan 1109 tarihinde Balıkesir mahkemesinin verdiği bir karara göre İmir bey ahfadından Ahmet Çelebi mahkemeye müracaat ederek İmir beyin zaviyesinin tevliyetini vâkıf, şarta göre birinci derecede müteveli olup sede-i mezkûre içinde vefat eden Ahmet Çelebinin amuca zadesi Mustafa'nın yerine kendisi-

nin merhum ile aynı derecede tevliyet hakkı olduğu halde yine aynı aileden Eyup Beşe mezkûr zaviye işlerini on bir seneden beri müstekillen idare etmiş olup mahkeme huzuruna davet edilen Eyup Beşe evvelce idare ettiği tevliyet işinde Ahmet Çelebi'nin de kendisi kadar hakkı olduğunu itiraf etmesi üzerine mezkûr tevliyet mahkeme kararı ile ve bir çok şahitlerin şahadetleriyle Ahmet Çelebiye devrediliyor.

IV — 1120 senesinde, Karasi oğlu İmir Bey evkafının tasarruf nöbeti evlâdiyet ve meşrutiyet üzere Eyüb kızları Âişe ve Ümmühan'a isabet edeceği veya ettiği ve ellerinde Askerî beratla zaviyedarlık ve tevliyetleri bulunduğu halde aharden Ahmed isminde birisi hile ile mezkûr vakfın tevliyet beratını üzerine çıkarıp bir müddet bu şekilde idare edegeldiği görülmesi üzerine Âişe ve Ümmühan'la haklı müdahaleleri ile ve Balıkesir'de sakin on altı şahidin şahadetleriyle Ahmed'in Karasi oğlu evkafı ile hiç alakası bulunmadığı; hali hazırda mezkûr evkafın evlâdiyet ve meşrutiyet üzere mütevellileri Âişe ve Ümmühan oldukları ve bunların da ellerinde askerî müteadid beratları olduğu, bade ma böyle yolsuz işlere meydan verilmemesi için merkezden gönderilen fermanla emrolunmaktadır.

V — Karasi ahfadından Ahmet divan'ı humayuna arzıhal ile müracaat ederek Karasi sancağında Balıkesir nahiyesinde Okuf

isimli köyde Ceddi Karasi oğlu İmir Beyden Salmış Bey vakfı evlât etmiştir. Mevkuf Okuf köyü mahsulünden senede beşbin akçesi ayrılıp Balıkesir'de Yıldırım camii'nin mütevellisine teslim olunup zikrolunan cami ve civarındaki medresesinin talebesine verilecektir. Aynı ailenin Kızılca tuzlada olan akçelerine bedel müteveli, nazır, sermahfil, müezzîn ve muarraf olanlara yevmî birer akçe ve huffaza ayda altmış akçe ve medresede sakin olan talebeye yevmî beş akçe ve medrese bevvabına ayda on üç akçe verilecektir. Yukarıca zikrolunan beş bin akçeden para artarsa başka hayır işlerine sarf edileceği gibi ayrıca evlâdı vakıfıdan Mustafa oğlu Hamza'yada vakfın mütevellisi olması hasebiyle hissesine senede beş bin akçe isabet etmektedir.

Yine Salmış Beyin neslinden Musa Beyin bir çiftlik yeri ile iki değirmenine yukarıda ismi geçen Mustafa oğlu Hamza'nın yedi tasarrufunda olup çiftlik zer'iyyatdan ziyade çayır olarak kullanılmakta imiş. Bütün bu mevkuf Okuf köyü ile bir çiftlik yer ve iki değirmene askerî beratla Mustafa oğlu Hamza tasarruf etmekte iken aharden bazı kimselerin müdahalesi üzerine askerî berat tekrar Anadolu muhasebe defterine kayıt ettirilmesi için 10 sefer 1116 tarihinde Balıkesir kadılığına hitaben gönderilen ferman,

VI. — 1160 tarihli vesikaya nazaren, evlâdı vakıftan Eyyub

HAYAT

Şu hayat yularını yıllarca boynumuzda
Taşırız, her gün yeni bir âna susuyarak.
Mazımız çehrelerde, hayal, arzu omuzda
Bia hatırayı taşır başımızdaki aklar.

Çehreler solan türlü renklerle boyanırken
Zaman boyan gibi, biz de sanki bir yapı.
Dün penbe ufuklarda aşk yolunu tanırken
İstirab karşımızda zaman sanki bir kapı.

Yürüdükçe bu yolda bitmese ah yolculuk,
Diye bazı martıyla başbaşayken ağlarız.
Koşup yetişemezken, ağza sığmazken soluk,
Şu hayat bitse artık diye kara bağlarız.

İsmail Karan

kızları Aişe ve Ümmühan diğer
evlâdı vakıftan Mehmet için
Meskut-ü-lakl ve sefih bir adam
olduğu malden alınan mahsulü
vâkıfın şartına muğayir ve mu
halif sarf ettiği ve hisselerini
vermediği ve vakıf Okuf köyü-
nü başkalarına iltizam ederek
perişan bir hale getirdiği için,
vâkıfın şartını bihakkin yerine
getirebilecek doğru ve dürüst
bir adamın mütevellî kaymakam-
lığına nasib ve tayini için Balı-
kesir'de sakin ulema, suleha ve

bütün ahalinin iltimas ve ricala-
rı ile Balıkesir Nâibi Mevlana
Elbaç Mehmed merkeze müraca-
at ederek kaymakamlığa Seyyid
İsmail'i münasip gördüğünü bil-
dirmesi üzerine, gönderilen fer-
manda tevliyet ve zaviysdarlık
vakfiye şartnamesine göre yine
Mehmet bin Mehmet'te kalmak
şartile Seyyid İsmail'in mütevellî
kaymakamlığına tayin edildiği
1160 senesi saferinin ibtidasında
bildirilmiştir.

ZAFER

İki perdelik millî facia

YAZAN: Suat Canvaner

Kadastro fen memuru

EŞHAS

Kudret	30 yaşlarında bir Subay
Baba	50 " Kudretin babası (Ahmet)
Veli	40 " Ahmedin komşusu
Kaymakam	30 " Ecnebler
Çavuş	

2. Türk Askeri

1. Ecnebi Askeri

— Birinci perde —

(Perde açıldığında sahne mutavas-
sıt bir şehirli evi köşe minderleri bir
masa ve üzerinde mum yanmakta et-
rafında iki ihtiyar biri sakallı diğeri
sakalsız oturmuş konuşuyorlar.)

Baba — (Ahmet) — Veli ha-
lımız nice olacak, kimseye derdi-
mizi dinletemiyoruz, gelen başı-
mıza vuruyor malımızı canımızı
alıyor, giden başımıza vuruyor
malımızı canımızı alıyor, hertaraf
hainler, satılmış insanlar ile do-
lu.

Veli — Ne idelim ağa kader-
de buda varmış. Elbet, birgün
gelir bunlarda geçer. Sen onu
bırakta sizin Kudret Beyden ne
haber öteye gitti gideli hiç bir
haber alabildinmi.

Baba — (Dalgın, dalgın başı-
nı sallar) hiçbir haber alamadım
biricik evlâdım elimin tutamağı
idi.

Veli — Hiç merak etme be-
nim imanımvar o muradına ere-
cek Maşallah cıva gibi bir deli
kanlıdır. Ona hiç düşman kurşu-

nu rastlamaz.

Baba — Öyle deme Veli tam
gideli bir buçuk yıl oldu ne sağ
venede ölü hiç bir haberini ala-
madım var sen benim yerimde
olda dayan, düşün bir kere bir
baba kalbine neler gelmez. Öldü-
ğüne gam yemem vazifesini ba-
şarmadan öürse kederlenirim.
İşte bu kötü düşünceler içinde
günden güne çöcmekteyim.

Veli — dedim sana ona hiç
birşey olmaz hem beni dinle
yurdun selâmeti için silâhına sa-
rılana hiç birşey olmaz cenabı
hak onları korur.

Baba — Bu sözün doğru yur-
dun bütünü için silâhına sarılan-
lah korur. Çünkü o ocak mukadı-
des bir ocaktır. (Biraz düşünür
sonra birdenbire) hani hatırlar-
sın ya Veli senin ile arı burnun-
da bir gece sabaha kadar ateş-
ler içinde kaldıkta burnumuz bi-
le kanamadı sonra sabah a unca
arkadaşlar sağ olduğumuzu gö-
rünce nasıl sevinmişlerdi ya o

büyük kumandan arkamızı sivazlarken var olun evlât deyişi hele kulaklarımda cınlar o ne büyük kumandan idi hangi cepheye koşsa zafer melekleri oraya koşarlardı.

Veli — Eyi dedinya kudrette oraya onun emrine gitti işte (o sırada arka pencereden bir baş görünür ve ğaip olur müteakiben aralık bulunan oda kapusundan yüzü sarılı ve elinde bir tıhanca bulunan meçhul bir şahıs köylü elbisesi arkasında olduğu halde sahneye girerek)

Kudret — Eller yukarı ihtiyarlar (her ikiside oldukları yerde ellerini yukarıya kaldırırlar) doğru adamların kapusu açık kahr halbuki sizin ikinizde doğru birer insan olmadığınız yüzlerinizden ve demin pencereden dinlediğim sözlerinizden belli.

Baba — (ayağa kalkarak) Yanlışın var Biz Doğru adamlar Olmasak Kapumuz açık kalmazdı eğer sen Çok Doğru Bir adam olmuş olsa idin. Böyle gece yarısı Herhangi bir adamın evine Yüzün Baül elinde Tabanca Hırsız Gibi Girmezdin.

Kudret — Sus Konuşduklarınızı işittigimi Söylemiştim Şimdi Sizleri Kaymakama haber vereceğim Her İkinizde Burada Fesat Kuruyorsunuz.

Baba — Allahın Bildiğini Kuldan Ne Saklayalım Fesat Kurmuyoruz derdimize yanıyoruz.

Veli — Ne olacak Kaymakama Haberveripte, Canımızı alacak degilmi Şimdiden tezi yok işte tekrar ediyorum İstiklâl aşığıyız

Bu Aşk içimizi yakıyor. Haydi Var Git Ayağa Söyle Durma.

Kudret — (Elindeki Tabancayı yere atar ve Yüzünü açdıktan Sonra Ahmet Ağa Kollarını açarak) Babam benim mert cesur Fedakâr Babam Ben Oğlun Kudret Beni Tanımadınmı.

Baba — Oğlum Biricik evlâdım (Bir birlerinin Boyunlarına Sarılırken veli Pencereyi ve Kapuyu kapar Kudret velinin Öper Hep Birlikte yere otururlar) Söyle bakalım oğul nereden geldin şimdi kadar nerelerde idin

Kndret — Baba eğer pencereden evvelce konuştuğularınızı dinlememiş olsa idim tabii dirki söylemezdim. Fakat şimdi eerbestce söyleyebilirim. Bir ayeirki bizim kasabanın civarındayım evimizin yanında birkaç defalar geçtim bazı dafalarda köyümü müzün üzerinden uçtum.

Veli — Nasıl olur oğul sözlerinden Hiç birşey anlamadım.

kudret — Sizin anlayacağınız ordumuz bir iki güne kadar taarruza geçecek bundan evvel yapılacak işler vardı. Düşmanın duraladaki siperlerinin Cephaneliklerinin yerlerini Askerlerinin mikdarlarını anlamak ben buralı olduğum için bu vazifenin bana verilmesini baş Kumandanımdan rica ettim oda beni kırmadı.

Baba — Oğul bari aldığı vazifeyi başarabildinmi yoksa?

Kudret — Baba ben damarlarında halis Türk kanı dolaşan bir ihtiyarın oğlu tarihi kahramanlıklarla dolu bir Milletin tek bir ferdiyim nasıl olurda bu va-

zifeyi başaramam evel allah babamın duası büyük kumandaları min bana karşı olan itimatları sayesinde hepsini başardım.

Veli — Bari orduna ulaşıra bildinmi.

Kudret — Son yaptığım haritalardan başka hepsi ordunun daha doğrusu baş kumandanımın elinde son yaptıklarım (Koy-nundan bir zarf çıkararak) işte babalar benlarıda müsaade ederseniz bu gece burada kalayım yarın tan yeri ağarırken kendim götürceğim şimdi çok yorgun ve uykusuzum.

Baba — (Ayağa kalkarak) haydi gel öyleise, Veli sen acık beni bekle (baba oğul soldaki kepidan çıkarlar sahne bir müddet Veli ağadan başka kimse yoktur sonra Ahmet ağa gelir)

Baba — ey Veli şimdi yapacak işlerimiz var ikimizde bu gece tan yeri ağarıncaya kadar uyu muacağız ne vakit büyük emneti hamil yolcu selâmete çıkar sa bizde ovakit uyuruz olmazmı.

Veli — Ona demek Ahmet ağa tabiidirki uyumuyacağız icap eder. se gideceği yere kadarda takip eder onu selâmete ulaştırırız bu hepimizin fazifesidir.

Baba — Eğer kader müsaide etmez oğlum Şehit veyahut esir olacak olur ise o büyük emanetleri sen veya ben yerine ulaştıracağız söz veriyorsun değilmi. (O sırada kapu vurulur her iki ihtiyar hayretle bir birlerine bakarlar kapu birden vurulur.

Ahmet ağa yavaş yavaş kapuyu açar içeriye elinde baton başında şapka sivil bir zat ger)

Kaymakam — (Etrafına bak tıktan sonra) Amet ağa gecenin bu darvaktında Veli ağa ile böyle baş başa vermiş ne konuşuyorsunuz yoksa.

Veli — Ne konuşacağız beyim Ahmet ağa biraz rahatsızda beni yanına çağırırdı.

Kaymakam — Hasta ise Doktor çağır seni nediyeye çağırarak.

Baba — Doktora verecek param olsa başka yaaalarım sararım

Kaymakam — Hükümet tabibi var parasız muayene ediyor ona git.

Baba — Oda sizlerden bizim gibi leri gözü gördüğü yokki.

Kaymakam — çok ileri gidiyosun ihtiyar galiba sırtın kaşındı.

Veli — Sırtımızın kaşınmadığı gün yok ki beş vakit Namaz gibi on vakit dayak yemek sayenizde farz oldu.

Kaymakam — uslu olacak olsanız kimse sizlere bir şey yapmaz.

Baba — uslu durmadık da neyaptık yolmu çevirdik kimin kafasını kırdık.

Mal ver dediniz can veadiniz verdik güzel kızlarınızı

Karılarınızı verin dediniz verdik daha doğrusu insan oğlunun tahammül edemeyeceği ne varsa

sayenizde hepsini gördük daha ne yapalım.

Kaymakam — Daha ne yapacaksınız Hükümete sadık olun buradan kaçanların nerede olduklarını söyleyin daha doğrusu Hükümete sadık olun o vakit bak nasıl rahat edersiniz.

Veli — Beyim biz satılık davar değiliz sana yanlış anlatmışlar var başı başka kâbuyavkendi kalbin gibi bizide kara kalpli sanma.

Kaymakam — (Bastonu ile Veliye vurarak) biraz daha ileri gidecek olur isen kafanı patlatırım

Veli — Birgün gelecek o vurduğun ağaç parçası senin başında parçalanacak Ovakit git sende Ağana derdiniyan hem bugünü bu millet pek yakında görecektir.4

Kaymakam — İhtiyar senin bugün ecelin dolmuş galiba (di-yerek Velinin üzerine hücum eder-ken Ahmet Ağa araya gi-erek)

Baba — Beyim bağışla insan

oğlu biraz merhametli olmalıdır.

Kaymakam — Kalbırdığı bas-tonu bu bu defa Ahmet Ağa'nın koluna indirerek) Her ikinizide geberteceğim (diye bağırır bas-tonu birdaha vurmak üzere kaldırırken pencereden evvelâ Kudretin başı sonrada elinde tabancası görünür ve Kaymakama doğru ateş eder Kaymakam cansız yere yuvarlanırken Kudret koşarak içeri girer

Kudret — Al senin alacağın bu idi ölümü kendin istedin (ihtiyarlara) deminden beri dinli-yordum Belki namusile gider diye bekledim fakat kanı bozgun doğurduğunu kitmediki iş ensonu dayağa binince dayanamadım yaradana sığınarak tapancamı çektim.

Baba — (Şaşırmış birhalde) Peki oğul şimdi bunu ne yapacağız Ya silâh sesini duyarda Devriye gelecek olursa senin işin ne olacak.

HALKEVLERİ DERGİLERİ

Halkevinin adı	Derginin adı	Kaç günde bir çıktığı
Adana	Görüşler	Aylık
Afyon	Taşpınar	»
Amasya	Yeşilirmak	»
Antalya	Türk Akdeniz	İki aylık
Bafra	Altın Yaprak	Aylık
Balıkesir	Kaynak	»
Bursa	Uludağ	Üç ayda bir
Burdur	Ölker	Aylık
Artvin	Çoruh	İki ayda bir
Denizli	İnanç	Aylık
Diyarbakır	Karacadağ	»
Elaziz	Altan	»
Eminönü	Yeni Türk	»
Eminönü	Halk bilgisi Haberleri	İki ayda bir
Kayseri	Erciyeş	Aylık
Eskişehir	Halkevi	»
Giresun	Aksu	»
Isparta	Ön	»
İzmir	Fikirler	15 günde bir
Kars	Doğuş	Aylık
Konya	Konya	»
Manisa	Gediz	»
Mersin	İçel	»
Merzifon	Taşan	»
Milas	Yeni Milas	»
Muğla	Muğla	»
Niğde	Akpınar	»
Niksar	Ölker	»
Trabzon	İnan	»
Samsun	19 Mayıs	»
Sinop	Dıranaz	»
Sivas	Orta yayla	»
Yozgat	Bozok	15 günde bir
Zonguldak	Kara Elmas	3 Ayda bir

